

DN Debatt

DN Debatt. "I ett krigsliknande läge hjälper inte stimulanspolitik"

PUBLICERAD 2020-04-02

Människor väljer bort konsumtion av varor och tjänster som involverar social interaktion, som till exempel restaurang- och hotellbesök. Det är vad Folkhälsomyndigheten rekommenderar och ska inte motverkas med ekonomisk politik, skriver artikelförfattarna. Foto: Magnus Hallgren

DN DEBATT 3/4.

**Nationalekonomerna John Hassler och Per Krusell:
Satsa i stället på inkomstbortfallsstöd till företag och
stöd för heltidspermitteringar.**

**Att med stimulanspolitik hålla efterfrågan uppe är
fel politik nu. Vi måste acceptera att coronakrisen,
likt ett krig, gör att produktionen och landets
sammanlagda inkomster faller under en tid.**

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Få en daglig uppdatering med utvalda artiklar som rör
det nya coronaviruset.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

De svenska och internationella åtgärderna mot spridning av coronaviruset är den största ekonomiska chock det svenska samhället utsatts för sedan andra världskriget.

Denna chock skulle kunna leda till en mycket lång period av hög arbetslöshet och låga inkomster – en depression. Med rätt politik behöver det inte bli så. För att undvika de politikmisstag som ledde till den katastrofala depressionen på 30-talet måste man förstå vad som nu sker i ekonomin.

Det är då viktigt att inse att detta inte är en vanlig lågkonjunktur. En typisk sådan orsakas av att efterfrågan på varor och tjänster faller och inte räcker för att balansera vad som kan produceras i ekonomin. Rätt politik är då att med stimulansåtgärder – penningpolitikens lägre räntor, finanspolitikens lägre skatter, högre transfereringar och mer offentlig konsumtion – hålla uppe efterfrågan. Detta är dock fel politik nu eftersom chocken som drabbat ekonomin är helt annorlunda.

Dagens situation påminner för ekonomin mer om en krigssituation än om en lågkonjunktur. I en krigssituation går produktionskapaciteten ned för att arbetskraft och företag behövs för andra ändamål än att producera varor och tjänster för konsumtion och investeringar. Under coronakrisen kan människor inte arbeta och konsumera som vanligt av skäl som inte har att göra med bristande inkomster eller framtidstro. Produktionskapaciteten har fallit för att det är olämpligt att vistas på arbetsplatser med hög social interaktion.

Det finns goda förutsättningar för att vi kommer ur krisen med en någorlunda helskinnad ekonomi men med en högre statsskuld. Statliga utgifter kan nu förhindra stora samhälleliga kostnader. Det är därför inte rätt tid att snåla.

Människor väljer bort konsumtion av varor och tjänster som involverar social interaktion, som till exempel restaurang- och hotellbesök. Detta ligger helt i linje med vad Folkhälsomyndigheten rekommenderar och ska inte motverkas med ekonomisk politik. Leveransproblem och avsaknad av utländsk efterfrågan gör att exportindustrin tvingas stänga ner produktion.

Åtgärder för att med stimulanspolitik hålla uppe efterfrågan är därför fel politik. Att med allmänna stimulansåtgärder artificiellt driva upp konsumtionen i andra sektorer än de som nu måste minska sin produktion är inte rätt. Temporärt ökade kostnader i kommuner och regioner bör dock förstås finansieras. [Det paket som regeringen och stödpartierna presenterade i går, torsdag, är därför bra politik.](#)

Vi måste dock acceptera att coronakrisen, likt ett krig, gör att produktionen och landets sammanlagda inkomster faller under en tid. Det är lätt att inse att detta fall är extremt stort, förmodligen flera tiotals procent. Det finns heller ingen i omvärlden som kan erbjuda de varor och tjänster vi nu temporärt går miste om. Därmed måste också konsumtionen falla. Givet smittan, och smittskyddsåtgärderna, skulle detta ske också i den bästa av världar och måste alltså accepteras.

Det finns dock en rad viktiga saker som politiken måste åstadkomma, dels för att inte krisen akut ska bli djupare än nödvändigt och dels för att ekonomin snabbt ska komma på fötter när smittskyddsåtgärderna kan lättas:

1 Inrätta ett samordningskansli med representanter för myndigheter både med smittskyddskompetens och med ekonomisk kompetens. Det är helt centralt att hitta åtgärder som är effektiva mot smittspridning men som inte skadar ekonomin mer än nödvändigt. Dessa kan involvera förändrad produktion i stället för nedstängningar, till exempel hemleverans av mat från restauranger. Folkhälsomyndigheten har inte denna dubbla kompetens och följaktligen inte heller uppdraget att göra avvägningar mellan smittskyddseffekt och ekonomiska konsekvenser. Kansliet bör ledas av statsministern.

2 Förbättra den löpande insamlingen av information om hur ekonomin utvecklas. Krisförloppet är snabbare än något vi tidigare skådat. Regeringen bör tillse att ansvariga myndigheter, gärna i samarbete med branschorganisationer och fackföreningar, i realtid följer vad som händer i ekonomin.

Hur mycket har inkomsterna fallit i olika branscher och regioner? Hur ser likviditetssituationen ut? Hur många företag är insolventa? Faller efterfrågan på andra varor och tjänster än de som kräver sociala kontakter? Vilka grupper är speciellt drabbade? Det normala arbetet med årsprognoser bör nu läggas åt sidan för att fokusera på datainsamling.

3 Förbered ett direkt inkomstbortfallsstöd till företag i nedstängda branscher. Om krisen fortsätter måste ett sådant införas. Många företag har buffertar och kan klara temporära intäktsbortfall. Om krisen inte är så lång räcker likviditetsstöd och lånegarantier av den typ som genomförts och annonserats av regeringen, Riksbanken och Riksgälden för att hantera situationen. Läget kan dock snabbt utvecklas till en flodvåg av konkurser. Om det sker riskerar den temporära nedstängningen av ekonomin att bli mycket långvarig.

4 Utvidga stödet till korttidsarbete till att också gälla heltidspermitteringar. Stöd till arbetslösa är nödvändigt för att skydda utsatta individer men är också en stödform som i praktiken subventionerar uppsägningar. Det är nu centralt att så många som möjligt behåller sina anställningar och sin förankring till arbetsmarknaden.

Förbered åtgärder för att kick- starta ekonomin när åtgärderna som stänger ned ekonomin kan lyftas. Det finns en uppenbar risk att ekonomin fastnar i en pessimistisk självuppfyllande fälla där ingen vågar ta de nödvändiga initiativen för att återigen få fart på hjulen. Statliga stöd kan innefatta krav om motprestation (som till exempel återanställningar) när stöden avslutats. Även klassiska stimulansåtgärder som tillfälliga momssänkningar och investeringsstöd kan behövas för att komma ur en dålig jämvikt.

Även med den bästa politiken kan coronakrisen komma att kosta 10 procent eller mer av våra samlade årsinkomster – ett fall i bnp aldrig tidigare skådat. Om inkomstfallet fördelas jämnt i samhället behöver detta inte alls vara katastrofalt. Det enklaste sättet att åstadkomma en jämn bördefördelning är att merparten av inkomstfallet solidariskt tas av skattebetalarna. Det kräver ökade statliga utgifter som kan hamna i storleksordningen 100 miljarder i månaden.

Sådana utgifter är dock inte samhällsekonomiska kostnader utan omflyttningar i den samhällsekonomiska bokföringen. Kostnader uppstår när människor inte kan bidra till samhällsekonomin genom att jobba som vanligt. Med rätt politik behöver inte sådana kostnader bli större och mer långvariga än nödvändigt. Det kommer dock att kräva stora statliga utgifter.

Ökade statliga utgifter i behövlig omfattning kan öka statsskulden med många hundra miljarder kronor. Tack vare många år med välskötta offentliga finanser är detta inte något problem. Det finns goda förutsättningar för att vi kommer ur krisen med en någorlunda helskinnad ekonomi men med en högre statsskuld. Statliga utgifter kan nu förhindra stora samhälleliga kostnader.

Det är därför inte rätt tid att snåla.

DN Debatt. 3 april 2020

Debattartikel

John Hassler och Per Krusell, professorer i nationalekonomi, Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet:

"I ett krigsliknande läge hjälper inte stimulanspolitik"

TEXT

John Hassler och **Per Krusell**, professorer i nationalekonomi, Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt